

OBIECTUL INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA art.278 CP RM (ACTUL TERRORIST)

Violeta COJOCARU
Universitatea de Stat din Moldova

În cadrul studiului efectuat este supus analizei obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM. A fost identificat obiectul juridic generic și cel special. S-a arătat că prin săvârșirea actelor teroriste securitatea publică constituie valoarea socială fundamentală lezată. S-a argumentat că prin comiterea actelor teroriste sunt lezate drepturile și interesele unui grup de persoane, de regulă, nedeterminat, ci nu a unei singure persoane. S-a demonstrat că infracțiunile prevăzute la art.278 CP RM atentează, în plan principal, asupra relațiilor sociale aflate în derivație organică cu securitatea publică, și nu cu securitatea statului ori cu securitatea internațională (umană). În cazul actului terorist prevăzut la alin.(1) art.278 CP RM (cu excepția situației în care fapta prejudiciabilă ia forma amenințării cu săvârșirea actului terorist), doar una din valorile sociale secundare are caracter obligatoriu. Celelalte au caracter facultativ. În ipoteza infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.278 CP RM exprimată în amenințarea cu săvârșirea actului terorist, obiectul juridic secundar nu se bucură de alternativitate. Acesta este unic (relațiile sociale cu privire la libertatea psihică a persoanei), fiind totodată obligatoriu.

Cuvinte-cheie: *obiectul infracțiunii; obiectul juridic; obiectul generic; obiectul principal; securitate publică; act terorist.*

THE OBJECT OF OFFENSES PROVIDED TO art.278 PC RM (TERRORIST ACT)

In the study carried out is analyzed legal object of the offence provided to art.278 PC RM. It has been identified the generic and special legal object. It has been shown that public security is the fundamental social value suffered by committing terrorist acts. It has been argued that by committing terrorist acts is violated the rights and interests of a group of people, as a rule, indefinitely, not one person. It has been demonstrated that the offenses provided to art.278 PC RM violates in the main plan on social relations which are organic bypass with public security, but not with state security or with international security (humanity). In the case of the terrorist act provided in paragraph (1) art.278 PC RM (except when the harmful act is expressed in threat with terrorist act) only one of the secondary social values is binding. Others social values are optional. In the case of the offense provided in paragraph (1) art.278 CP RM when the harmful act is expressed in threat with terrorist act the secondary legal object is not an alternative. It is unique (the social relations regarding the person's psychic freedom), but it is also mandatory.

Keywords: *object of the offense; legal object; generic object; main object; public security; terrorist act.*

Procesul de alegere a normei de drept penal pentru efectuarea calificării corespunzătoare a infracțiunii începe cu identificarea obiectului general (dacă fapta constituie infracțiune sau altă încălcare a legii), după care continuă cu stabilirea obiectului generic (evidențierea grupului de infracțiuni sub a căror incidență ar putea cădea fapta prejudiciabilă comisă), ca în final să se determine valoarea socială concretă lezată sau pusă în pericol prin fapta infracțională săvârșită [1, p.114].

Atât infracțiunile reunite sub denumirea de „act terorist”, din art.278 Cod penal al Republicii Moldova (CP RM [2]), cât și celelalte fapte infracționale posedă același **obiect juridic general**. Din textul alin.(1) art.2 CP RM rezultă că acesta este constituit din totalitatea valorilor sociale fundamentale protejate prin incriminarea faptelor prejudiciabile.

Spre deosebire de obiectul juridic general, cel **generic** presupune fasciculul de valori și relații sociale de protecție, comun unui grup de infracțiuni [3, p.163]. Fiecare infracțiune atentează la o anumită valoare socială fundamentală și, implicit, asupra relațiilor sociale ce derivă din această valoare socială. Partea specială a CP RM este împărțită în capitole. De altfel, obiectul juridic generic constituie acel criteriu

fundamental, care servește legiuitorului la gruparea infracțiunilor în anumite capitole. Acesta reprezintă punctul de pornire la delimitarea unor infracțiuni de altele. Din aceste considerente, identificarea obiectului juridic generic al unei infracțiuni, inclusiv a faptelor reunite sub denumirea de „act terorist”, este făcut de însuși legiuitor, în procesul adoptării normelor incriminatorie și amplasării acestora în cadrul Partii speciale a CP. Analizând locul faptelor infracționale prevăzute la art.278 CP RM în sistemul infracțiunilor din Partea specială a CP, desprindem că acestea sunt amplasate în cadrul cap. XIII „Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice”. De aici și concluzia: **obiectul juridic generic al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist îl formează securitatea publică și ordinea publică drept valori sociale fundamentale apărute împotriva infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM, precum și relațiile sociale ce apar și se dezvoltă în legătură cu aceste valori sociale.**

Așadar, securitatea publică și ordinea publică sunt valorile sociale *sui generis* protejate prin incriminarea actelor teroriste și a tuturor infracțiunilor amplasate în cap.XIII din Partea specială a CP. Mai exact, obiectul protecției penale la incriminarea actelor teroriste se află în derivație cu securitatea publică. Alături de

alte infracțiuni amplasate în același capitol XIII (de exemplu, cele prevăzute la art.278-280 CP RM etc.), faptele prejudiciabile consemnate la art.278 CP RM sunt categorisite la subgrupul infracțiunilor contra securității publice, fapt susținut și în literatura de specialitate [4, p.461; 5, p.522; 6, p.100]. După cum se va vedea *infra*, securitatea publică constituie valoarea socială fundamentală din care transpare obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM. Prin săvârșirea actului terorist se aduce atingere, *grosso modo*, securității publice, nu însă ordinii publice. Cea din urmă valoare socială poate fi lezată prin săvârșirea altor fapte infracționale, gen: huliganism (art.287 CP RM) sau vandalism (art.288 CP RM) etc. Totuși, datorită conexiunii existente între cele două valori sociale, legiuitorul a decis, pe bună dreptate, să le comaseze în cadrul unui singur capitol al Partii speciale a Codului penal. În context, A.Serbinov susține: „... ambele valori sociale au un conținut diferit. Sunt, deci, valori sociale distincte. Totodată, acestea corelează. În primul rând, ambele vizează un grup neconcretizat de persoane. În al doilea rând, ambele valori sociale sunt inerente societății, dar nu persoanei sau statului” [7, p.210].

Din cele evocate *supra* rezultă că infracțiunile prevăzute la art.278 CP RM posedă **obiect juridic de subgrup**. În concreto, acesta îl formează securitatea publică și relațiile sociale aferente acestei valori.

Dat fiind faptul că obiectul juridic special al infracțiunilor de act terorist se desprinde din securitatea publică, drept valoare socială fundamentală, se impune elucidarea conținutului acestei sintagme. Definierea acestei noțiuni nu este o sarcină ușoară. Așa cum se susține în doctrină: „Securitatea publică este o categorie socială complicată, pentru care nici până în prezent nu a fost elaborată o concepție unică. Elucidarea conținutului conceptualui securității publice este o problemă destul de dificilă” [8, p.55]. Problema definirii este dictată de: *primo* – securitatea publică pare a fi una din cele mai abstracte valori sociale protejate de legea penală; *secundo* – nu există unanimitate de păreri doctrinare în ceea ce privește conținutul acestei valori sociale. În pofida acestui fapt vom încerca să deslușim înțelesul acestui termen.

Ab initio vom defini conceptul de securitate, în general. Literalmente, prin „securitate” trebuie de înțeles faptul de a fi la adăpost de orice pericol; sentiment de încredere și de liniște pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol [9, p.969]. Deducem astfel că securitatea presupune acea stare de liniște, de protecție, necesară pentru dezvoltarea normală a relațiilor sociale.

Raportată la sfera dreptului penal este definiția securității dată de M.Iu. Pavlik în opinia căruia aceasta reprezintă condiția esențială de existență a persoanei, a societății și a statului, apărând pe post de garant al dezvoltării progresive a acestor elemente [10, p.15]. Consemnabil este punctul de vedere a lui G.Pavliuc cu privire la acest concept. În opinia acestui autor, securitatea reprezintă starea care implică desfășurarea netulburată a relațiilor sociale, în a cărei prezență realizarea intereselor primordiale ale persoanei, ale so-

cietății și ale statului este asigurată împotriva oricăror pericole intere sau externe [11, p.124].

Așadar, surprindem că securitatea poate viza: 1) persoana; 2) statul; 3) societatea. Cu alte cuvinte, starea de liniște (de protecție) poate fi inerentă nu doar persoanei fizice privită ca titular al drepturilor și obligațiilor, precum și statului, ci și societății *per ansamblu*, în calitate de *summum* al indivizilor unei colectivități anume. Tocmai în raport cu cel din urmă element ne interesează care este conținutul conceptului „securitate”. Or, după cum am statuat mai sus, actele teroriste sunt infracțiuni contra securității publice, ci nu contra securității persoanei sau contra securității statului.

În sensul legii penale, securitatea unei colectivități anume (a societății) este denumită convențional „securitate publică”. Aceasta reprezintă starea de siguranță, de liniște (de protecție) a unui grup de persoane (membri ai societății), și nu a individului privit separat. Spre deosebire de securitatea personală, care vizează indivizii luați în parte (*ut singuli*), punctează S.Brînză și V.Stati, securitatea publică privește colectivitatea în ansamblul ei (*ut universi*) [5, p.517]. Aceiași autori menționează că atunci când legea penală incriminează anumite fapte care aduc atingere securității publice, prin aceasta se reacționează contra unui pericol de natură să producă efecte colective, adică să atingă interesele unui număr indeterminat, mai mult sau mai puțin important, de indivizi [5, p.517]. Fiind veritabile infracțiuni menite să atenteze asupra securității publice, prin săvârșirea actelor teroriste sunt lezate drepturile și interesele unui grup de persoane. Chiar dacă prin săvârșirea actului terorist este lezată viața sau sănătatea unei singure persoane, intenția infracțională a făptuitorului, de regulă, este îndreptată spre un grup nedeterminat (neconcretizat) de persoane. Tocmai această orientare infracțională eclipsează urmarea prejudiciabilă singulară ce a fost cauzată.

În susținerea afirmațiilor noastre, în teoria dreptului penal se relevă că în cazul infracțiunilor amplasate în cadrul cap.XIII din Partea specială a Codului penal securitatea vizează un grup de persoane sau chiar o întreagă colectivitate [7, p.208]. Se mai adaugă că la săvârșirea unor asemenea infracțiuni prejudiciul nu este cauzat unei persoane concrete, ci mai multor membri ai societății [12, p.132]. În mod similar, V.Manea notează: „... normele, care incriminează fapte contra securității publice, apără interesele nu ale unei persoane aparte expuse pericolului. Ele apără interesele unui număr neconcretizat de persoane. Nu este neapărat ca numărul acestor persoane să fie foarte mare. Important este ca acestea să fie privite sub un unghi depersonalizat, doar ca parte a colectivității, a mulțimii, a publicului” [13, p.80].

În concluzie, securitatea publică trebuie deosebită de securitatea personală, precum și de securitatea statului. În special, se impune disocierea primelor două noțiuni. În cazul securității personale interesează omul ca individ aparte. Securitatea publică însă implică starea de liniște a tuturor indivizilor (priviți ca membri depersonalizați ai societății).

Prin comiterea actelor teroriste sunt lezate drepturile și interesele unui grup de persoane, de regulă, nedeterminat, ci nu a unei singure persoane (determinate). *De iure*, acest lucru rezultă din tehnica legiuitorului de amplasare a infracțiunilor reunite sub denumirea de „act terorist” în capitolul Părții speciale a Codului penal dedicat protecției securității publice. Împărțim o asemenea abordare legislativă. Deși, în plan secundar, prin săvârșirea faptelor infracționale prevăzute la art.278 CP RM pot fi aduse atingere vieții și sănătății persoanei, nu considerăm actele teroriste drept infracțiuni contra persoanei (contra vieții și sănătății acesteia), deoarece actul terorist este îndreptat, în primul rând, asupra securității publice drept valoare socială fundamentală. Săvârșind actul terorist, făptuitorul intenționează să lezeze securitatea unei colectivități, nu însă a unei singure persoane sau a mai multor persoane strict determinate. Iar acest lucru rezultă, inclusiv, din scopul urmărit de făptuitor la realizarea exploziei, incendiului sau a altor fapte similare, inserat expres în dispoziția normei de incriminare. Intimidarea populației nu poate avea loc decât prin lezarea securității acesteia *per ansamblu*. Intimidarea populației nu poate fi făcută prin crearea unei frici particulare.

Mai mult, viața și sănătatea persoanei constituie valori sociale secundare obligatorii doar pentru actele teroriste prevăzute la lit.d) alin.(2), lit.b) alin.(3) și alin.(4) art.278 CP RM. În celelalte cazuri, aceste valori sociale nu sunt indispensabile actului terorist. Din motivele reliefate *supra*, nu considerăm oportun reamplasarea actelor teroriste prevăzute la lit.d) alin.(2), la lit.b) alin.(3) și la alin.(4) art.278 CP RM, în special a actului terorist săvârșit prin omorul unei sau mai multor persoane, în cap.II „Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei” din Partea specială a Codului penal. Or, scopul reprezintă semnul constitutiv ale acestor infracțiuni, ce marchează cardinal orientarea intenției făptuitorului și, implicit, determină valoarea socială fundamentală lezată prin comiterea actului terorist. Pe lângă aceasta, o asemenea defalcare a normelor incriminatoare, pe de o parte, ar știrbi din logica legislativă de grupare a infracțiunilor, iar pe de altă parte, ar duce la diminuarea efectului preventiv al legii penale. Inserarea expresă la alin.(4) art.278 CP RM a variantei-tip „actul terorist săvârșit prin omorul unei sau mai multor persoane în scopurile prevăzute la alin.(1)” denotă intenția legiuitorului de a lupta acerb cu fenomenul terorismului însoțit de omorul uneia sau a mai multor persoane.

În continuare, după stabilirea coraportului dintre noțiunile „securitate publică” și „securitate personală”, vom încerca să reproducem unele definiții date conceptului „securitate publică”. În opinia lui A.A. Kurbanmagomedov, securitatea publică poate fi definită ca fiind starea ce nu provoacă cetățenilor stări de pericol a vieții și sănătății lor, întemeiată pe totalitatea condițiilor morale, economice, naționale, sociale, ecologice, ideologice ce caracterizează o anumită societate [14, p.15]. După O.G. Nikitenko, securitatea publică reprezintă starea relațiilor sociale ce asigură un nivel corespunzător de protecție atât a întregii so-

cietăți, cât și a fiecărui individ luat în parte, interesele persoanelor juridice, precum și funcționarea normală a structurilor de stat și a celor sociale [15, p.92]. La rândul său, V.S. Komisarov este de părere că securitatea publică constituie totalitatea relațiilor sociale ce asigură starea de siguranță a vieții și sănătății cetățenilor, interesele patrimoniale ale persoanei fizice și juridice, liniștea socială și activitatea normală a instituțiilor de stat și obștești, precum și menținerea unui asemenea nivel de siguranță, care este suficient pentru funcționarea normală a societății [16, p.15]. Potrivit autorului rus M.Iu. Pavlik, securitatea publică se asociază cu un anumit nivel de încredere a cetățenilor în protecția societății, precum și a cetățeanului concret de atentările socialmente periculoase ce pot fi îndreptate asupra intereselor fundamentale ale societății [10, p.10]. I.V. Șevcenko este de părere că securitatea publică reprezintă totalitatea relațiilor sociale ce presupun activitatea cotidiană în siguranță a cetățenilor, excluzând posibilitatea cauzării unor daune vieții sau sănătății acestora [17, p.14]. Într-o altă opinie, securitatea publică constituie totalitatea relațiilor sociale formate în sfera asigurării unei protecții corespunzătoare vieții și sănătății unui cerc nedeterminat de persoane, ocrotirii proprietății și funcționării normale a instituțiilor statale și nestatale [18, p.22-23]. D.M. Mineazev înțelege prin securitate publică partea componentă a securității naționale, ce constă în totalitatea relațiilor sociale menite să asigure condiții de viață prielnice persoanei (drepturilor și libertăților acesteia), societății (valorile materiale și spirituale ale acesteia) și stat (ordinea constituțională, suveranitatea și integritatea teritorială) [19, p.18]. Mult mai larg este punctul de vedere exprimat de M.F. Musaelean, în corespundere cu care securitatea publică nu reprezintă doar starea de protecție (lipsa pericolului) a societății și a intereselor sale fundamentale de amenințările și sursele de pericol social, ci și reducerea, diminuarea, lichidarea și prevenirea pericolului și a amenințărilor aduse vieții și sănătății persoanelor, valorilor materiale, mediului înconjurător și activității diferitelor instituții de stat și sociale, precum și menținerea unui nivel normal de protecție a societății [20, p.19-20].

Deși opiniile oamenilor de știință cu privire la conținutul termenului „securitate publică” variază, totuși observăm că acestea converg spre evidențierea uneia și aceleiași trăsături de bază indispensabile securității publice: starea din societate caracterizată prin lipsa pericolului pentru cele mai importante valori sociale inerente unei colectivități sau individului privit în postura de membru neconcretizat al societății.

De consemnat că în ordinea juridică națională, în anul 2017, în premieră, a fost inserată o definiție a securității publice. Așadar, în acord cu Anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia nr.354 din 31.05.2017 [21], prin securitate publică se înțelege starea de încredere, pace și coeziune socială, lipsă de pericole și amenințări referitoare la viața, libertatea, bunăstarea

și prosperitatea populației și comunității, asigurată prin acțiuni specifice de către autoritățile abilitate.

Din definiția legală dată securității publice, deducem două trăsături fundamentale caracteristice acestui concept: a) este o stare de liniște (încredere, pace, lipsă de pericole și amenințări); b) este o stare ce vizează populația (societatea).

În definitiv, prin *securitate publică trebuie de înțeles partea componentă a securității naționale ce constă în starea de siguranță, de protecție a unei colectivități ori a unui grup de indivizi privați ca membri neconcretizați ai societății, a drepturilor și libertăților lor, de diverse influențări infracționale*.

Revenind la chestiunea privind locul actului terorist în sistemul normelor incriminatoare, surprindem următorul lucru: natura complexă a unor asemenea fapte, secundate de caracterul pluriobiectual al obiectului ocrotirii penale determină prezența unor puncte de vedere doctrinare și legislative diferite la stabilirea locului acestor infracțiuni în cadrul Părții speciale a Codului penal. Nu încetează polemica doctrinară în ce privește atribuirea actelor teroriste la categoria infracțiunilor contra securității și ordinii publice sau la categoria infracțiunilor contra securității statului ori contra securității omenirii.

Marea majoritate a autorilor (la care subscriem) sunt de părere că locul actului terorist îl reprezintă capitolul Părții speciale a Codului penal dedicat protecției securității și ordinii publice. De pildă, M.A. Komarova susține poziția legiuitorului de a include actul terorist în cadrul capitolului destinat protecției securității publice [22, p.17]. Autorul rus, M.F. Musaelean menționează că criminalizarea unor asemenea comportamente trebuie îndreptată, în primul rând, spre protecția relațiilor sociale cu privire la securitatea publică, din care și rezultă obiectul juridic special al acestor infracțiuni [20, p.20]. M.N. Kopâlov și D.M. Mineazev notează că prin săvârșirea actului terorist se creează pericol pentru securitatea unui grup nedeterminat de persoane [23, p.111].

Pe poziții similare se situează marea majoritate a legiuitorilor statelor din arealul ex-sovietic. În Codul penal al Federației Ruse [24] infracțiunile enunțate sunt inserate în textul art.205, fiind amplasate în cap. XXIV „Infracțiuni contra securității publice” din secțiunea IX „Infracțiuni contra securității publice și ordinii publice”. În mod analogic au procedat legiuitorii kirghiz [25], azer [26], kazak [27], ucrainean [28] și cel lituanian [29]. În Codul penal al Tadjikistanului [30] și Turkmenistanului [31] infracțiunile similare celor prevăzute la art.278 CP RM sunt amplasate în secțiunea Părții speciale a Codului penal dedicată protecției securității publice și sănătății publice. În Codul penal al Armeniei [32], art.217 (terorismul) se regăsește în cap.XXIII „Infracțiuni contra securității publice” din secțiunea IX „Infracțiuni contra securității publice, securității informației computerizate, ordinii publice, moralității sociale și sănătății publice”.

Pe o undă analogică se situează legiuitorii altor state, inclusiv ai unor state europene. De exemplu, în Codul penal al Ungariei [33], normele ce incriminea-

ză actele teroriste sunt așezate în cap.XXX „Infracțiuni contra securității publice”. În legislația Austriei [34] și Liechtensteinului [35] infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist fac parte din cap.XX „Infracțiuni contra păcii publice”. În Codul penal al Maltei [36], actele teroriste sunt incriminate la art.328A, respectivele norme fiind amplasate în subtitlul IV A „Despre actele teroriste, finanțarea terorismului și infracțiuni auxiliare” din titlul IX „Infracțiuni împotriva proprietății și securității publice”. Nu în ultimul rând, în legislația statului Costa Rica [37], actele teroriste fac parte din titlul IX „Infracțiuni contra securității comune” al Părții speciale a Codului penal.

Nu conținem însă opiniile privind reamplasarea actului terorist în secțiunile Părții speciale a Codului penal destinat ocrotirii securității statului sau, respectiv, securității omenirii. De exemplu, se susține că actele teroriste sunt infracțiuni ce lezează în plan principal securitatea statului. Bunăoară, V.Mațev enunță că actele teroriste sunt infracțiuni ce atentează asupra securității statului [38, p.13]. La rândul său, A.G Bezverhov opinează că infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist atentează, *inter alia*, asupra intereselor puterii de stat, asupra integrității teritoriale a statului, asupra bazelor politice și social-economice ale statului [39, p.59-60]. În același făgaș, A.A. Grigoriev susține că, *de facto*, prin comiterea actului terorist se atentează asupra intereselor puterii de stat, asupra intereselor respectării orânduirii constituționale, precum și asupra securității statului, deoarece actul terorist este săvârșit împotriva unui stat ori destinatari ai revendicărilor făptuitorilor sunt reprezentanții puterii de stat [40, p.17-19]. De menționat că din perspectivă istorico-comparativă, în Codul penal al Republicii Moldova în redacția anului 1961 [41], terorismul (*a se citi* – actul terorist – *n.a.*) era considerat drept infracțiune contra statului.

O tendință similară se observă în legislația unor state străine. De exemplu, în Codul penal al Estoniei [42], actele teroriste sunt amplasate în secțiunea III „Infracțiuni contra puterii de stat” din cadrul cap.XV „Infracțiuni contra statului”. În Codul penal al Danemarcei [43], infracțiunile similare celor de la art.278 CP RM fac parte din cap.XIII „Infracțiuni împotriva Constituției și a autorităților supreme ale statului”. Legiuitorul islandez [44] a decis să amplaseze art.100a (actul terorist) în cap.XI „Infracțiuni împotriva structurii constituționale a statului și a organelor supreme de guvernare”. Legiuitorul italian [45] a recurs la tehnica fixării normelor ce incriminează actele teroriste în cap.II „Infracțiuni contra personalității interne a statului”. În Codul penal al Cehiei [46], infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist sunt localizate în cap.IX „Infracțiuni contra statului ceh, statelor străine și organizațiilor internaționale”. De asemenea, în legislația Mexicului [47] și Boliviei [48], actele teroriste se regăsesc în cadrul titlului I „Infracțiuni contra securității națiunii” și, respectiv, cap.III „Infracțiuni contra liniștii publice” din titlul I „Infracțiuni contra securității statului” din Partea specială a Codului penal. În fine, în Codul penal al Macedoniei [49], Bul-

gariei [50] și Letoniei [51], infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist sunt catalogate drept infracțiuni contra statului.

Nu susținem punctele de vedere doctrinare și legislative enunțate *supra*. Suntem de părere că prin săvârșirea unui act terorist nu se atentează, de fiecare dată, asupra securității unui anumit stat. Or, așa cum rezultă din art.1 al Legii Republicii Moldova cu privire la securitatea statului nr.618 din 31.10.1995 [52], prin *securitatea statului* se înțelege protecția suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării, a regimului ei constituțional, a potențialului economic, tehnico-științific și defensiv, a drepturilor și libertăților legitime ale persoanei împotriva activității informative și subversive a serviciilor speciale și organizațiilor străine, împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri sau indivizi aparte. Totodată, orice act terorist este îndreptat spre securitatea populației unui stat. Deci nu întotdeauna are de suferit statul. Nu același lucru poate fi afirmat în raport cu populația statului respectiv care, inevitabil, are de suferit în urma săvârșirii actului terorist. Cu alte cuvinte, victima reprezintă semnul obiectiv crucial în baza căruia este identificată valoarea socială fundamentală lezată prin săvârșirea actului terorist. În speță, pe post de victimă al actului terorist apare grupul nedeterminat al populației, nu însă statul. Prin urmare, securitatea publică este valoarea socială *sui generis* lezată prin comiterea actelor teroriste, căci indivizii ca grup nedeterminat al populației apar pe post de victime al acestor infracțiuni.

Nu poate fi acceptat argumentul adus de A.A. Grigoriev, indicat *supra*, precum că securitatea statului este lezată prin comiterea actelor teroriste pe motiv că pe post de destinatar al revendicărilor făptuitorilor apar reprezentanții puterii de stat. În *primul rând*, din textul normei înscrise la alin.(1) art.278 CP RM aflăm că lista destinatarilor este mult mai mare decât reprezentanții puterii de stat. Pe lângă stat, în postura de destinatar al revendicărilor poate evolua: organizația internațională, persoana fizică sau juridică. În *al doilea rând*, nu doar silirea statului, organizației internaționale, persoanei fizice sau juridice poate apărea în calitate de finalitate urmărită de făptuitor la realizarea actelor teroriste, ci și în alte scopuri: intimidarea populației unui stat ori a unei părți a acesteia; atragerea atenției societății asupra ideilor politice, religioase sau de altă natură ale făptuitorului. Așadar, observăm că în cazul celor din urmă finalități ale făptuitorului în vizor este luată societatea, nu însă statul. În *al treilea rând*, nu destinatarul revendicărilor, ci victima determină tipul valorii sociale și, implicit, a relațiilor sociale aferente lezate prin săvârșirea actelor teroriste. Populația, în general, nu poate fi subiect al relațiilor sociale cu privire la securitatea statului. În schimb, populația sau grupul neconcretizat de persoane poate fi privit pe post de subiect al relațiilor sociale ce se află în derivație organică cu securitatea publică. În acest sens, în doctrină se menționează, cu drept cuvânt: „În dreptul penal, obiectul și victima infracțiunii sunt fenomene juridice relativ independente, în sensul că obiectul infracțiunii constituie relațiile sociale ocrotite de legea

penală, iar victima – subiect al relațiilor sociale căruia infracțiunea i-a cauzat o daună sau a creat pericolul cauzării daunei” [53, p.16].

În alt registru, alți autori sunt de părere că terorismul contemporan constituie un fenomen social-juridic negativ, multiaspectual și complex care a ieșit din hotarele statelor, fiind transformat într-o amenințare masivă pentru securitatea întregii omeniri [54, p.78]. Pe o poziție similară se află R.V. Minin care menționează că cinismul cu care sunt săvârșite unele acte teroriste permite atribuirea acestor fapte la categoria infracțiunilor contra securității omenirii, nu însă la categoria infracțiunilor contra securității publice [55, p.66]. Poziția celui din urmă autor este împărtășită și de R.A. Adelhanean [56, p.32]. Tot așa și I.Richicinschi consideră că terorismul atentează asupra securității internaționale [57, p.11-30].

Din perspectivă comparată, în legislația unor state străine învederăm o abordare similară. Așadar, în legislația Bosniei și Herțegovinei [58], Sloveniei [59], Serbiei [60] și Muntenegrului [61] actele teroriste (alături de alte infracțiuni cu caracter terorist (de ex., finanțarea terorismului; instigarea, recrutarea în scopul săvârșirii actului terorist etc.) sunt considerate infracțiuni contra omenirii. De menționat că în cazul celor două state, din urmă, actele teroriste anterior erau amplasate în cadrul capitolului Părții speciale a Codului penal destinat protecției orânduirii constituționale și securității statului. În Codul penal al Slovaciei [62], infracțiunile corespondente celor de la art.278 CP RM sunt înscrise la art.419, fiind așezate în cadrul cap.XII „Infracțiuni contra păcii, omenirii, infracțiuni de terorism, extremism și cele de război”. În secțiunea II „Infracțiuni contra păcii și securității” din Partea specială a Codului penal uzbek [63] este fixat art.155 (terorismul). În Codul penal al Republicii Belarus [64] la art.126 este incriminat actul terorist internațional, fiind amplasat în cadrul cap.XVII „Infracțiuni contra păcii și securității omenirii” din secțiunea VI „Infracțiuni împotriva păcii, securității omenirii și infracțiuni de război”. De consemnat că respectiva normă este specială în raport cu cea prevăzută la art.289 din Codul penal. De altfel, la art.289 din Codul penal al Republicii Belarus este stabilită răspunderea penală pentru săvârșirea unor infracțiuni similare celor prevăzute la art.278 CP RM, articol amplasat în cadrul cap.XXVII „Infracțiuni contra securității publice” din secțiunea X „Infracțiuni contra securității publice și sănătății publice”. O poziție oarecum similară o are legiuitorul croat care, la art.169 din Codul penal [65], într-o normă aparte, incriminează terorismul internațional, iar la art.141 din Codul penal, în capitolul destinat protecției statului, nu însă securității publice, ca în cazul legislației Republicii Belarus, stabilește răspunderea penală pentru terorismul antistatal.

În ce ne privește, nu putem nega faptul că terorismul de ultimă oră (de ex., cel practicat de organizația teroristă Statul Islamic sau de alte organizații teroriste similare) produce efecte negative asupra securității întregii comunități internaționale sau, cel puțin, asupra securității unei comunități regionale (europene).

Totuși, în esență, actele teroriste rămân a fi infracțiuni ce atentează asupra securității populației acelei comunități sau regiuni, ci nu asupra securității statelor ce formează respectiva comunitate sau regiune.

Este clară dorința acută a statelor europene, în special a celor din Europa Occidentală și a celor din Europa Centrală, de a atribui actul terorist la categoria infracțiunilor contra păcii și securității omenirii. Această tendință este direcționată, mai cu seamă, de ultimele evenimente petrecute în statele europene. S-ar părea că statele europene și securitatea în această regiune este ținta principală a teroriștilor. Atunci când sunt comise acte teroriste, indiferent de finalitățile urmărite de făptuitori, societatea în sine constituie elementul cel mai vulnerabil. În context, în doctrină se menționează, pe bună dreptate, că terorismul constituie violența sau amenințarea cu aplicarea violenței față de simpli cetățeni, viața, proprietatea și bunăstarea lor [66, p.235].

Înțelegem că actele teroriste reprezintă infracțiuni cu caracter internațional, fapt care însă nu demonstrează necesitatea reamplasării acestora în cadrul cap.I din Partea specială a Codului penal dedicat protecției păcii și securității omenirii. Or, Codul penal al Republicii Moldova cunoaște mai multe exemple de infracțiuni cu caracter internațional, dar care nu se regăsesc în cap.I din Partea specială (de ex., spălarea banilor, fabricarea sau punerea în circulația a semnelor bănești false, traficul de ființe umane, infracțiunile săvârșite în sfera traficului de droguri, de arme etc.). Acestea sunt amplasate în cadrul diferitelor capitole din Partea specială a Codului penal, și anume: în cele care protejează cel mai bine valoarea socială fundamentală la incriminarea unor asemenea comportamente.

Alți autori îmbrățișează o poziție intermediară (cu care nu suntem de acord) susținând că prin săvârșirea actului terorist se atentează atât asupra securității publice, cât și asupra securității statului și securității internaționale [67, p.108; 68, p.105]. Suntem de părere că e cu neputință ca obiectul juridic al unei fapte infracționale să se afle în derivație cu mai multe valori sociale fundamentale. În context, este remarcabilă accepțiunea lui S.Brînza, potrivit căruia o infracțiune nu poate avea două obiecte juridice generice [69, p.128]. A afirma că actul terorist atentează concomitent asupra securității publice, securității statului și securității omenirii, ar însemna să neglijăm postulatul expus de S.Brînza care derivă din tehnica legiuitorului de grupare a infracțiunilor pe anumite categorii.

În altă privință, unii autori sunt de părere că actul terorist, alături de celelalte infracțiuni cu caracter terorist, ar trebui să formeze o secțiune aparte în capitolul Părții speciale a Codului penal dedicat protecției securității de stat, care să fie intitulată „Infracțiuni ce se atribuie la activitate teroristă” [40, p.17; 23, p.112]. Din perspectivă comparată, tocmai o asemenea poziție a fost îmbrățișată de legiuitorul georgian care incriminează actul terorist la art.323 din Codul penal [70], respectiva normă fiind localizată în cap.XXXVIII „Terorismul” din secțiunea XI „Infracțiuni contra sta-

tului”. În contrast, O.G. Nikitenko propune instituirea unei secțiuni aparte intitulată „Terorismul și infracțiunile cu îndreptate teroristă”, dar în capitolul Părții speciale a Codului penal dedicat protecției securității publice, nu însă securității statului [15, p.92]. În fine, legiuitorii unor state străine au decis să formeze un capitol separat, destinat special incriminării tuturor faptelor cu caracter terorist, inclusiv a actului terorist. De exemplu, în Codul penal al Franței [71], răspunderea penală pentru actul terorist este prevăzută la art.421-1, respectiva normă fiind amplasată în cap.I „Acte teroriste”, titlul II „Despre terorism”. Un capitol similar îl învederăm în legislația penală a Albaniei [72]. Este vorba de cap.VII intitulat „Acte cu intenție teroristă”. Nu în ultimul rând, în Codul penal al Finlandei [73], normele ce incriminează actele teroriste sunt așezate în cap.XXXIV(a) „Infracțiuni teroriste”.

Nu putem susține asemenea optici legislative. *Primo*: pare a fi utopică ideea de reunire a tuturor infracțiunilor cu caracter terorist în cadrul unei secțiuni aparte. Din textul art.134¹¹ CP RM aflăm că la categoria infracțiunilor cu caracter terorist sunt atribuite un șir de infracțiuni prevăzute în diferite capitole ale Părții speciale a Codului penal, deci care atentează la valori sociale diferite. Formarea unui singur capitol ar însemna ca legiuitorul să devieze de la obiectul real al protecției penale la incriminarea unor sau altor infracțiuni cu caracter terorist. Tocmai de aceea nu avem cum să nu fim de acord cu următoarea părere: „Reunirea tuturor infracțiunilor cu caracter terorist în cadrul unei secțiuni aparte este imposibil, deoarece este inadmisibil ca în cadrul unei secțiuni aparte să fie amestecate norme de incriminare ce stabilesc răspunderea penală pentru infracțiuni ce atentează asupra unor obiecte juridice diferite (securitatea publică, securitatea statului sau securitatea internațională etc.)” [67, p.108]. *Secundo*: instituirea unei asemenea secțiuni ar crea incertitudini la identificarea obiectului juridic generic, adică a valorii sociale fundamentale lezate prin săvârșirea unor asemenea fapte infracționale; or, este știut că la construcția Părții speciale a Codului penal, titulatura capitolelor cuprinde valoarea socială *sui generis* lezată sau periclitată prin comiterea tuturor faptelor prejudiciabile cuprinse în cadrul acestui capitol.

În definitiv, suntem de părere că atât *de iure*, cât și *de facto*, infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist (art.278 CP RM) atentează, în plan principal, asupra relațiilor sociale aflate în derivație organică cu securitatea publică, ci nu cu securitatea statului ori cu securitatea internațională (omenirii). Drept consecință, susținem poziția legiuitorului moldav de a atribui actele teroriste la categoria infracțiunilor contra securității publice.

În cele ce urmează, vom continua investigația noastră cu analiza *obiectului juridic special* al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM. Potrivit doctrinei, obiectul juridic special (specific) reprezintă valoarea socială individuală concretă care este lezată sau pusă în pericol nemijlocit prin comiterea unei fapte infracționale concrete [1, p.113]. Acesta constituie obiectul juridic propriu-zis al infracțiunii, specific fie-

cărei infracțiuni, constituit din relațiile sociale formate în jurul și datorită unei valori sociale specifice, subordonate uneia dintre valorile fundamentale, relații a căror formare, desfășurare sau dezvoltare nu ar fi posibilă fără apărarea împotriva infracțiunii a acelei valori [74, p.197]. Prin urmare, alături de obiectul juridic generic, infracțiunile prevăzute la art.278 CP RM dispun de obiect juridic special, exprimat în valoarea socială concretă, precum și în relațiile sociale aferente acesteia, lezate prin comiterea faptei prejudiciabile.

În teoria dreptului penal se subliniază că infracțiunile reunite sub denumirea de act terorist fac parte din categoria infracțiunilor pluriobiectuale [75, p.14; 19, p.18; 20, p.19], ceea ce înseamnă că infracțiunile consemnate la art.278 CP RM atentează concomitent la mai multe obiecte ale protecției penale. Cu privire la acest aspect, S.Brînza menționează: „Atunci când prin fapta infracțională sunt lezate deodată două sau mai multe valori sociale (împreună cu relațiile sociale corespunzătoare), doar cea mai importantă dintre aceste valori determină grupul din care face parte acea infracțiune. Dintre cele două obiecte de apărare penală, unul este principal, iar altul – secundar” [69, p.125-126].

Rezultă că infracțiunile prevăzute la art.278 CP RM posedă un obiect juridic principal și unul secundar. Dar care sunt acestea? Care relații sociale apar pe post de obiect juridic principal și care apar în postură de obiect juridic secundar? Până a răspunde la aceste întrebări, facem trimitere la următorul punct de vedere exprimat în doctrina de specialitate: „Obiectul juridic principal al infracțiunii constituie întotdeauna o valoare socială (împreună cu relațiile sociale aferente) ce se referă la acel domeniu al realității sociale, care este cuprins de conceptul obiectului juridic generic al infracțiunii și care se deduce în mod organic din acest concept” [69, p.128]. Tot așa și N.Giurgiu consemnează: „Distingerea obiectului principal de cel secundar – uneori anevoioasă sub raportul aprecierii valorii mai importante – este realizată de însăși legiuitorul penal, prin încadrarea infracțiunii într-un anumit fascicul de relații sau valori sociale și nu în altul” [3, p.164].

Așadar, obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM trebuie să derive din obiectul juridic generic al numitelor fapte. Mai exact, acesta trebuie dedus din obiectul juridic de subgrup, adică din securitatea publică și relațiile sociale aferente acestei valori sociale. În aceste condiții apare neclară poziția autorului M.Rusu, potrivit căruia obiectul juridic special al infracțiunii de terorism îl constituie relațiile sociale referitoare la ordinea publică (*subl. ne apartine*) ... [76, p.65]. Or, *supra* am demonstrat că obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM nu poate să derive din ordinea publică. În plan comparat însă, în legislația Venezuelei [77], infracțiunile similare celor înscrise la art.278 CP RM sunt amplasate în cadrul titlului V „Infracțiuni contra ordinii publice” din Partea specială a Codului penal.

Tot din considerente reliefate anterior nu putem agreea următoarele opinii expuse pe marginea obiectului juridic principal al infracțiunilor analizate: „obiectul juridic principal îl formează statul, puterea de stat”

[54, p.80; 78, p.9]; „actul terorist atentează în principal asupra securității de stat” [79, p.38]. Explicația este simplă: infracțiunile prevăzute la art.278 CP RM se află în descendență cu securitatea publică, dar nu cu securitatea statului, lucru demonstrat chiar de legiuitor (fapt care-l susținem).

Așa cum rezultă din tehnica uzitată de legiuitor la construcția art.278 CP RM, în cadrul acestui articol sunt prevăzute mai multe infracțiuni, fapt ce determină să identificăm obiectul juridic principal și cel secundar pentru fiecare faptă infracțională.

Până a trece la identificarea, *in concreto*, a celor două categorii de obiecte, consemnăm că obiectul juridic principal al tuturor infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist este identic.

Potrivit autorilor ruși, I.V. Șevcenko, M.M. Galaieva și F.A. Mirzoahmedov obiectul juridic principal al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist îl formează relațiile sociale ce asigură bazele securității publice [17, p.14-15; 80, p.18; 81, p.85]. Într-o altă opinie, obiectul juridic principal al actului terorist îl reprezintă securitatea publică ca parte componentă a securității naționale [19, p.18]. O opinie similară o are M.F. Musaelean care consideră că obiectul juridic special principal al infracțiunilor de act terorist îl reprezintă relațiile sociale concrete, al căror conținut îl formează securitatea publică, care sunt puse sub ocrotirea legii penale și cărora li se cauzează un prejudiciu prin comiterea faptei infracționale [20, p.19]. Pe aceeași undă se situează alți autori, care susțin că securitatea publică apare pe post de valoare socială de bază lezată prin săvârșirea actelor teroriste [82, p.605; 83, p.461; 84, p.611; 85, p.519; 14, p.14].

Considerăm că în raport cu cele din urmă păreri se impune de efectuat o precizare. Este adevărat că obiectul juridic principal derivă logic din obiectul juridic generic. Însă este adevărat și faptul că obiectul juridic principal este o parte a obiectului juridic generic. Aceste două categorii ale obiectului juridic nu se suprapun. Prin urmare, securitatea publică nu poate constitui, în același timp, obiect juridic principal și obiect juridic generic al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM. Mai potrivită pare a fi accepțiunea autorilor S.Brînza și V.Stati, în corespundere cu care obiectul juridic principal al numitelor infracțiuni îl constituie relațiile sociale cu privire la securitatea publică, apărare împotriva provocării unei explozii, a unui incendiu sau a săvârșirii altei fapte care creează pericolul de a cauza moartea ori vătămarea integrității corporale sau a sănătății, daune esențiale proprietății sau mediului ori alte urmări grave, dacă această faptă este săvârșită în scopul de a intimida populația ori o parte din ea, de a atrage atenția societății asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului sau de a sili statul, organizația internațională, persoana juridică sau fizică să săvârșească sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni [5, p.524, 530]. Din teza enunțată rezultă, pe bună dreptate, că obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM derivă din obiectul juridic generic (securitatea publică), și nu se suprapune cu acesta, ci

este o parte a celui din urmă. Iar acest lucru corespunde regulii generale expuse în doctrină, potrivit căreia obiectul juridic generic sau de grup se reflectă în parte în obiectul juridic special al infracțiunii din grupul respectiv [86, p.181].

În cele din urmă, concluzionăm că *obiectul juridic principal al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist îl formează securitatea publică (alături de relațiile sociale aferente acestei valori sociale) protejată(te) de faptele prejudiciabile consemnate în dispoziția normelor incriminatoare înscrise la art.278 CP RM.*

În continuare, urmează să identificăm obiectul juridic secundar al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist. După H.S. Safarov și M.M. Galacieva, acesta îl constituie relațiile sociale cu privire la funcționarea normală a organelor puterii de stat, viața și sănătatea persoanei, interesele patrimoniale sau de altă natură ale persoanei [75, p.14; 80, p.18]. În mod similar, Iu.N. Deriughina susține că obiectul juridic secundar al acestor infracțiuni îl reprezintă relațiile sociale ce asigură securitatea vieții și sănătății persoanei, proprietatea, ordinea de funcționare normală a autorităților publice și a organizațiilor internaționale [87, p.101-102]. D.M. Mineazev menționează că obiectul juridic secundar al numitelor infracțiuni îl formează relațiile sociale menite să asigure dreptul persoanei la viață, la protecția sănătății, la libertatea circulației și proprietății [19, p.18]. Pe lângă valorile și relațiile sociale sus-indicate, M.F. Musaelean și I.V. Șevcenko adaugă, în calitate de obiect juridic secundar al actelor teroriste, relațiile sociale cu privire la activitatea normală a organizațiilor internaționale [20, p.19; 17, p.14-15].

Raportând la legislația Republicii Moldova, consemnăm că conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM se află în strictă dependență de conținutul normei incriminatoare din cadrul fiecărei variante-tip de infracțiune. Așadar, în cazul actului terorist prevăzut la alin.(1) art.278 CP RM, pe post de obiect juridic secundar apar: relațiile sociale cu privire la integritatea corporală a persoanei (în ipoteza cauzării vătămării neînsemnate); relațiile sociale cu privire la sănătatea persoanei (în situația cauzării unei vătămări ușoare); relațiile sociale cu privire la integritatea, substanța și potențialul de utilizare a bunurilor (în ipoteza distrugerii sau deteriorării bunurilor ca rezultat al săvârșirii exploziei, incendiului sau a altor fapte similare); relațiile sociale cu privire la protecția mediului înconjurător (în cazul cauzării unor daune mediului ambiant); relațiile sociale cu privire la activitatea normală a întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor, organelor puterii de stat, inclusiv a organelor centrale de specialitate, precum și a celor locale (în ipoteza blocării/sistării activității acestora); relațiile sociale cu privire la libertatea psihică a persoanei (în cazul în care fapta prejudiciabilă se exprimă în amenințarea cu săvârșirea actului terorist).

În cazul actului terorist consemnat la lit.d) alin.(2) art.278 CP RM obiectul juridic secundar îl constituie sănătatea persoanei. Relațiile sociale cu privire la

integritatea, substanța și potențialul de utilizare a bunurilor formează obiectul juridic secundar al actului terorist prevăzut la lit.e) alin.(2) art.278 CP RM. Iar în cazul actului terorist în varianta-tip specificată la alin.(4) art.278 CP RM, precum și a celui consemnat la lit.b) alin.(3) art.278 CP RM în plan secundar se atentează asupra vieții persoanei.

De menționat că în ipoteza actului terorist specificat la alin.(1) art.278 CP RM obiectul juridic secundar are un caracter alternativ. Cu referire la calificarea infracțiunilor ce posedă un obiect juridic secundar alternativ, St.Copețchi și Ig.Hadîrca menționează: „Dacă infracțiunea are mai multe obiecte juridice secundare și acestea au un caracter alternativ, atunci pentru calificare nu are relevanță dacă au fost lezate sau puse în pericol toate valorile sociale secundare sau doar una din ele. Este necesar și suficient ca pe lângă valoarea socială de bază să fie lezată sau pusă în pericol cel puțin una din valorile sociale secundare” [1, p.115]. Extrapolând aceste afirmații la prezentul demers, consemnăm că pentru a încadra cele săvârșite potrivit alin.(1) art.278 CP RM este suficient ca fapta prejudiciabilă să pună în pericol cel puțin una din valorile și, respectiv, relațiile sociale protejate prin incriminarea actului terorist (de ex., surparea unor clădiri în cazul săvârșirii exploziei etc.). Nu este necesar ca prin aceeași explozie să fi fost lezate mai multe valori sociale cu caracter alternativ (de ex., nu contează dacă în urma surpării clădirii au fost cauzate daune mediului înconjurător). Prin urmare, în cazul actului terorist prevăzut la alin.(1) art.278 CP RM (cu excepția situației în care fapta prejudiciabilă ia forma amenințării cu săvârșirea actului terorist), doar una din valorile sociale secundare are caracter obligatoriu. Celelalte au caracter facultativ. În contrast, în ipoteza infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.278 CP RM exprimate în amenințarea cu săvârșirea actului terorist obiectul juridic secundar nu se bucură de alternativitate. Acesta este unic (relațiile sociale cu privire la libertatea psihică a persoanei), fiind totodată obligatoriu. De aici rezultă că de fapt sub egida aceleiași norme (alin.(1) art.278 CP RM) sunt inserate două componente de infracțiuni, ci nu una. Una este formată din amenințarea cu săvârșirea actului terorist, iar alta – din săvârșirea actului terorist propriu-zis. În ce ne privește, nu împărtășim o asemenea stare de lucruri, cel puțin din perspectiva pedepsei penale pasibile de aplicare pentru comiterea unor astfel de fapte, motiv pentru care sugerăm legiuitorului autohton să-și revadă concepția privind amplasarea infracțiunii de amenințarea cu săvârșirea actului terorist în cadrul cap.XIII din Partea specială a Codului penal, în general, și a art.278 CP RM, în special.

În alt context, se impune ca firească întrebarea: care trebuie să fie soluția de calificare în ipoteza în care prin aceeași faptă (de ex., prin aceeași explozie) sunt lezate mai multe valori sociale, dar care sunt protejate prin diferite norme de incriminare înscrise în cadrul art.278 CP RM? Considerăm că cele comise trebuie încadrate potrivit regulilor concursului de infracțiuni. Astfel, dacă, de exemplu, după săvârșirea exploziei unei persoane i se cauzează o vătămare gravă sănătății, iar me-

diului înconjurător – daune esențiale, la calificare se va reține lit.d) alin.(2) art.278 CP RM și alin.(1) art.278 CP RM, deoarece, după cum se opinează în doctrină, just, la lit.d) alin.(2) art.278 CP RM se stabilește răspunderea penală pentru o infracțiune distinctă [5, p.522]. Fiind infracțiuni distincte, între normele specificate la alin.(1) și la lit.d) alin.(2) art.278 CP RM poate exista concurs.

În alt registru, în literatura de specialitate se vehiculează și o altă opinie cu privire la structura obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM. Mai exact, se susține că obiectul juridic al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist este simplu. Bunăoară, V.S. Komisarov este de părere că securitatea publică constituie singurul obiect de atentație în cazul săvârșirii actului terorist, deoarece fără cauzarea prejudiciului unor valori sociale ca, viața, sănătatea persoanei, proprietatea etc., e cu neputință lezarea securității publice [16, p.20]. Într-o manieră similară, S.D. Grinko menționează: „Prin săvârșirea actului terorist se atentează, exclusiv, asupra securității publice, ce include în sine întregul complex al relațiilor sociale cu privire la ocrotirea persoanei, valorilor materiale etc.” [88, p.15]. La rândul său, A.A. Pavlov opinează că viața și sănătatea persoanei, proprietatea, ordinea de funcționare normală a autorităților publice formează conținutul noțiunii „securitate publică” [89, p.15]. Nu în ultimul rând, M.Iu. Pavlik consemnează că infracțiunile ce atentează asupra securității publice nu posedă obiect juridic suplimentar (*a se citi* – secundar – *n.a.*) [10, p.10]. Nu putem susține un atare punct de vedere. Viața, sănătatea persoanei etc., nu constituie părți componente ale securității publice. Viața, sănătatea persoanei etc., exact ca și securitatea publică, reprezintă valori sociale distincte. Acestea nu se suprapun și nici nu se exclud. Securitatea publică formează starea din societate prielnică pentru dezvoltarea normală a vieții, sănătății persoanei, pentru desfășurarea normală a activității în cadrul instituțiilor, organizațiilor, întreprinderilor, autorităților publice etc. Așadar, desfășurarea normală a relațiilor cu privire la viața, sănătatea persoanei etc., este condiționată de securitatea publică. Protecția securității publice, în mod implicit, își pune amprenta asupra desfășurării normale a relațiilor sociale ce decurg din valorile sociale inerente persoanei fizice. Totuși, aceste valori sociale sunt diferite, lucru subliniat chiar de legiuitor la formarea capitolelor Părții speciale ale Codului penal.

Ca rezultat al studiului efectuat, formulăm următoarele **concluzii**:

1) Obiectul juridic generic al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist îl formează securitatea publică și ordinea publică drept valori sociale fundamentale apărute împotriva infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM, precum și relațiile sociale ce apar și se dezvoltă în legătură cu aceste valori sociale.

2) Prin *securitate publică* trebuie de înțeles partea componentă a securității naționale ce constă în starea de siguranță, de protecție a unei colectivități ori a unui grup de indivizi priviți ca membri neconcretizați ai

societății, a drepturilor și libertăților lor, de diverse influențări infracționale.

3) Prin comiterea actelor teroriste sunt lezate drepturile și interesele unui grup de persoane, de regulă, nedeterminat, ci nu a unei singure persoane (determinate). *De iure*, acest lucru rezultă din tehnica legiuitorului de amplasare a infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist în capitolul Părții speciale a Codului penal dedicat protecției securității publice.

4) Natura complexă a infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM, secundate de caracterul pluriobiectual al obiectului ocrotirii penale, determină prezența unor puncte de vedere doctrinare și legislative diferite la stabilirea locului acestor infracțiuni în cadrul Părții speciale a Codului penal.

5) Atât *de iure*, cât și *de facto*, infracțiunile reunite sub denumirea de „act terorist” (art.278 CP RM) atentează, în plan principal, asupra relațiilor sociale aflate în derivație organică cu securitatea publică, ci nu cu securitatea statului ori cu securitatea internațională (omenirii).

6) Obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM se află în derivație cu obiectul juridic generic și, implicit, cu cel de subgrup, adică derivă din securitatea publică și relațiile sociale aferente acestei valori sociale.

7) Obiectul juridic principal al infracțiunilor reunite sub denumirea de act terorist îl formează securitatea publică (alături de relațiile sociale aferente acestei valori sociale) protejată(e) de faptele prejudiciabile consemnate în dispoziția normelor incriminatoare înscrise la art.278 CP RM.

8) Conținutul obiectului juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.278 CP RM se află în strictă dependență de conținutul normei incriminatoare din cadrul fiecărei variante-tip de infracțiune.

9) Pentru a încadra cele săvârșite potrivit alin.(1) art.278 CP RM, este suficient ca fapta prejudiciabilă să pună în pericol cel puțin una din valorile și, respectiv, relațiile sociale protejate prin incriminarea actului terorist.

10) În cazul actului terorist prevăzut la alin.(1) art.278 CP RM (cu excepția situației în care fapta prejudiciabilă ia forma amenințării cu săvârșirea actului terorist), doar una din valorile sociale secundare are caracter obligatoriu. Celelalte au caracter facultativ.

11) În ipoteza infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.278 CP RM exprimate în amenințarea cu săvârșirea actului terorist, obiectul juridic secundar nu se bucură de alternativitate. Acesta este unic (relațiile sociale cu privire la libertatea psihică a persoanei), fiind totodată obligatoriu.

12) Sub egida aceleiași norme (alin.(1) art.278 CP RM) sunt inserate două componente de infracțiuni, ci nu una. Una este formată din amenințarea cu săvârșirea actului terorist, iar alta – din săvârșirea actului terorist propriu-zis. O asemenea stare a lucrurilor, trezește închipiri, cel puțin din perspectiva pedepsei penale pasibile de aplicare pentru comiterea unor astfel de fapte, motiv pentru care legiuitorului autohton urmează să-și revadă concepția privind amplasarea infracțiunii de

amenințare cu săvârșirea actului terorist în cadrul cap. XIII din Partea specială a Codului penal, în general, și a art.278 CP RM, în special.

Referințe:

1. COPEȚCHI, St., HADÎRCA, Ig. *Calificarea infracțiunilor: note de curs*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 352 p.
2. Codul penal, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129. Republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
3. GIURGIU, N. *Legea penală și infracțiunea (doctrină, legislație, practică judiciară)*. Iași: Gama, 1996. 448 p.
4. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal. Partea pecială*. Vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1322 p.
5. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea specială*. Vol.II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
6. ГЫРЛА, Л.Г., ТАБАРЧА, Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная*. Том II. Кишинэу: Cartidact, 2010. 592 c.
7. SERBINOV, A. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*, 2016, nr.8(98), p.207-218.
8. CHIRIȚA, V. *Luarea de ostatici: analiza juridico-penală și criminologică*. Chișinău: Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2011. 242 p.
9. *Dicționar explicativ al limbii române*. Sub red. COTEANU, I., SECHE, L., SECHE, M. București: Univers enciclopedic, 1998. 1194 p.
10. ПАВЛИК, М.Ю. *Уголовная ответственность за насильственные преступления против общественной безопасности: Современное состояние, сущность и противоречия* /Автореферат дисс. ... докт. юрид. наук. Санкт-Петербург, 2006. 29 с.
11. PAVLIUC, G. *Răspunderea penală pentru amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește datoria obștească*. Chișinău: CEP USM, 2015. 278 p.
12. КАРТАВЫЙ, А.А. *Совершенствование уголовного законодательства России о борьбе с терроризмом* http://crimas.ru/_books/terrorizm_v_rossii_razdel_5.pdf (vizitat 26.07.2017).
13. MANEA, V. *Răspunderea penală pentru acțiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor*. Chișinău: CEP USM, 2010. 292 p.
14. КУРБАНМАГОМЕДОВ, А.А. *Терроризм на Северном Кавказе: Уголовно-правовой и криминологический анализ*/Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2005. 26 с.
15. НИКИТЕНКО; О.Г. Систематизация преступлений террористического характера и преступлений с признаками терроризирования в уголовном законодательстве Республики Беларусь. В: *Вестник БДУ*, Сер.3, 2012, №1, с.90-92.
16. КОМИССАРОВ, В.С. *Терроризм, бандитизм, захват заложника и другие тяжкие преступления против общественной безопасности по новому УК РФ*. Москва: Кросна-Лекс, 1997. 159 с.
17. ШЕВЧЕНКО, И.В. *Уголовная ответственность за террористическую деятельность: Уголовно-правовой и правоприменительный аспекты*/Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Тамбов, 2010. 24 с.
18. МУСАЕЛЯН, М.Ф. Объект террористического акта. В: *Военно-юридический журнал*, 2009, №11, с.22-23.
19. МИНЯЗЕВ, Д.М. *Ответственность за террористическую деятельность в уголовном праве России: теоретические аспекты*/Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2010. 25 с.
20. МУСАЕЛЯН, М.Ф. *Террористический акт: Уголовно-правовой аспект*/Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2007. 28 с.
21. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia, nr.354 din 31.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr.171-180.
22. КОМАРОВА, М.А. *Терроризм в уголовном праве России*/Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2003. 26 с.
23. КОПЫЛОВ, М.Н., МИНЯЗЕВ, Д.М. Преступления, относящиеся к террористической деятельности в системе норм Особенной части УК РФ, и их виды. В: *Общество и право*, 2012, №2(39), с.108-112.
24. CP FR Уголовный кодекс Российской Федерации: Закон Российской Федерации №63-ФЗ от 13 июня 1996 г., принят Государственной Думой 24 мая 1996 г., одобрен Советом Федерации 5 июня 1996 г., введен в силу с 1 января 1997 г. В: *Собрание Законодательства Российской Федерации*, 1996, №25.
25. *Уголовный кодекс Кыргызской Республики* http://online.adviser.kg/Document/?link_id=1000871480 (vizitat 05.08.2017).
26. *Уголовный кодекс Азербайджанской Республики*. Под ред. И.М. РАГИМОВА. Санкт-Петербург: Юридический Центр Пресс, 2001. 325 с.
27. *Уголовный кодекс Республики Казахстан* https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252 (vizitat 05.08.2017).
28. Кримінальний кодекс України. В: *Відомості Верховної Ради України*, 2001, № 25-26.
29. *Criminal Code of Lithuania* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).
30. *Уголовный кодекс Республики Таджикистан* <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ru/tj/tj023ru.pdf> (vizitat 05.08.2017).
31. *Уголовный Кодекс Туркменистана* https://www.unodc.org/tldb/pdf/TurkmenistanCriminalCode_Russian.pdf (vizitat 05.08.2017).
32. *Уголовный кодекс Республики Армении* <http://www.parliament.am/legislation.php?ID=1349&lang=rus&sel=show#23>(vizitat 05.08.2017).
33. *Criminal Code of the Republic of Hungary* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).
34. *Criminal Code of the Republic of Austria* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).
35. *Criminal Code of the Principality of Liechtenstein* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).
36. *Criminal Code of the Republic of Malta* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).
37. *Código Penal de Costa Rica* http://www.oas.org/dil/esp/codigo_penal_costa_rica.pdf (vizitat 05.08.2017).
38. МАЛЫЦЕВ, В. Ответственность за терроризм. В: *Российская юстиция*, 1994, № 11.
39. БЕЗВЕРХОВ, А.Г. «Терроризм» и «террористический акт»: криминологический и юридический анализ. В: *Вестник Самарской гуманитарной академии*. Серия «Право», 2013, №1(13), с.53-66.
40. ГРИГОРЬЕВ, А.А. *Уголовно-правовая ответственность за терроризм в современном праве Российской Федерации*/Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Челябинск, 2012. 32 с.
41. Codul penal, adoptat de Sovietul Suprem al RSSM la

24.03.1961. În: *Veštitele Sovetului Suptem al PCCM*, 1961, № 10.

42. *Criminal Code of the Republic of Estonia* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).

43. *Criminal Code of Denmark* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).

44. *General Penal Code of Iceland* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).

45. *Codice penale italiano* <http://www.davite.it/leggi%20per%20sito/Codici/Codice%20penale.pdf> (vizitat 05.08.2017).

46. *Trestní zákoník České Republice* <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40> (vizitat 05.08.2017).

47. *Código penal del Estado de Mexico* <http://www.inegi.org.mx/est/contenidos/proyectos/aspectosmetodologicos/clasificadosresycatalogos/doc/codigos/cp15.pdf> (vizitat 05.08.2017).

48. *Código Penal de Bolivia* http://www.oas.org/juridico/spanish/gapaca_sp_docs_bol1.pdf (vizitat 05.08.2017).

49. *Кривичен законик на Република Македонија* <http://www.pravda.gov.mk/documents/KRIVICEN%20ZAKONIK%20precisten%20%20tekst.pdf> (vizitat 05.08.2017).

50. *Criminal Code of the Republic of Bulgaria* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).

51. *Criminal Law of the Republic of Latvia* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).

52. *Legea Republicii Moldova cu privire la securitatea statului*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr.10-11.

53. ШИКУЛА, И.Р. *Уголовно-правовая характеристика потерпевшего в преступлениях против личности*/Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2008. 22 с.

54. СВИСТИЛЬНИКОВ, А.Б., Шарутенко В.Н. К вопросу о разграничении понятий «терроризм» и «террористический акт». В: *Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России*, 2010, №4(48), с.78-81.

55. МИНИН, Р.В. Уголовная ответственность за несоблюдение о террористической деятельности. В: *Юридическая наука и правоохранительная практика*, 2016, №1(35), с.63-67.

56. АДЕЛЬХАНЯН, Р.А. *Преступность деяния по международному уголовному праву*. Москва, 2002.

57. RICHINCINSCHI, I. *Terorismul – pericolul destabilizării securității internaționale*. Chișinău: CEP USM, 2005. 117 с.

58. *Criminal Code of the Federation of Bosnia and Herzegovina* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 08.08.2017).

59. *Criminal Code of the Republic of Slovenia* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 08.08.2017).

60. *Criminal Code of the Republic of Serbia* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 08.08.2017).

61. *Criminal Code of the Republic of Montenegro* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 08.08.2017).

62. *Criminal Code of the Slovak Republic* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 08.08.2017).

63. *Уголовный кодекс Республики Узбекистан* http://www.lex.uz/pages/GetAct.aspx?lact_id=111457 (vizitat 08.08.2017).

64. *Уголовный кодекс Республики Беларусь* <http://xn----ctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/> (vizitat 05.08.2017).

65. *Criminal Code of the Republic of Croatia* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 08.08.2017).

66. ГАССЕР, Х. Террористические акты, «терроризм» и международное гуманитарное право. В: *Международный*

журнал красного креста. Сборник статей, 2002, с.235-268.

67. СИДОРОВ, Б.В., КИРШИН, В.Г. Терроризм в уголовном праве: определение, законодательная регламентация и вопросы совершенствования законодательства. В: *Вестник экономики, права и социологии*, 2010, №3, с.104-111.

68. КИРИЧЕНКО, А.А. К вопросу о понятии терроризма. В: *Вестник Томского государственного университета*, 2010, №332, с.103-106.

69. BRÎNZA, S. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p.

70. *Уголовный кодекс Грузии* <https://matsne.gov.ge/ka/document/download/16426/143/ru/pdf> (vizitat 08.08.2017).

71. *Criminal Code of the French Republic* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).

72. *Criminal Code of the Republic of Albania* <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (vizitat 05.08.2017).

73. *Criminal Code of Finland* <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf> (vizitat 08.08.2017).

74. BULAI, C. *Manual de drept penal. Partea Generală*. București: ALL, 1997. 647 p.

75. САФАРОВ, Х.С. *Терроризм: проблемы законодательного закрепления и квалификации (на материалах Республики Таджикистан и стран СНГ)*/Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2005. 21 с.

76. RUSU, M. Infracțiunea de terorism. Noua reglementare. În: *Revista de drept penal*, 2006, nr.4, p.64-67.

77. *Código Penal de Venezuela* http://www.oas.org/juridico/spanish/mesicic3_ven_anexo6.pdf (vizitat 08.08.2017).

78. ИСАЕВА, Т.Б. Основные дефиниции терроризма. В: *Российский следователь*, 2008, №21, с.7-10.

79. ГОРБУНОВ, Ю.С. Об определении понятий «террор» и «терроризм». В: *Журнал российского права*, 2010, №2, с.31-40.

80. ГАЛАЧИЕВА, М.М. *Уголовно-правовой анализ террористического акта: законодательные и теоретические аспекты*/Автореферат дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2010. 26 с.

81. МИРЗОАХМЕДОВ, Ф.А. *Уголовная ответственность за терроризм по законодательству Республики Таджикистан и Российской Федерации (сравнительно-правовое исследование)*/Диссертация ... канд. юрид. наук. Москва, 2016. 194 с.

82. BARBĂNEAGRĂ, et al. *Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova*. Chișinău: ARC, 2003. 836 p.

83. BARBĂNEAGRĂ, et al. *Codul penal comentat și adnotat*. Chișinău: Cartier, 2005. 656 p.

84. BARBĂNEAGRĂ, A., et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale)*. Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p.

85. *Курс российского уголовного права. Особенная часть*. Под ред. В.Н. Кудрявцев, А.В. Наумова. Москва: Спарк, 2002. 1040 с.

86. GRAMA, M., et al. *Drept penal. Partea generală. Vol.I*. Tipografia Centrală: Chișinău, 2012. 328 p.

87. ДЕРЮГИНА, Ю.Н. *Терроризм: уголовно-правовой и криминологический аспекты*/Диссертация ... канд. юрид. наук. Москва, 2001. 252 с.

88. ГРИНЬКО, С.Д. *Борьба с терроризмом и захватом заложника (уголовно-правовые и криминологические проблемы)*. Ростов-на-Дону, 1998.

89. ПАВЛОВ, А.А. Преступления террористического характера: правовое содержание и место в системе посягательств на общественную безопасность. В: *Вестник института*, 2014, №2 (26), с.13-16.

Prezentat 11.08.2017